

ПРОКЪЛНАТИТЕ
КРАЛИЦИ

enthusiast

КРИСТИНА МОРАТО

ПРОКЪЛНАТИТЕ
КРАЛИЦИ
КРИСТИНА МОРАТО

Cristina Morató
Reinas malditas

Copyright © 2014, Cristina Morató

© Romy Schneider in 'Sissi, the Young Empress'/Mondadori Portfolio via
Getty Images

Кристина Морато
Прокълнатите кралици

© Светослава Славчева, преводач, 2017

© Роми Шнайдер във филма „Сиси, младата императрица“ / „Монда-
дори“ чрез „Getty Images“, снимка на корицата

© Анна Георгиева-Андра, дизайн на корицата, 2017

© Enthusiast – запазена марка на

„Алто комюникейшънс енд пбблишинг“ ООД, 2017

ISBN 978-619-164-240-3

ПРОКЪЛНАТИТЕ КРАЛИЦИ

КРИСТИНА МОРАТО

ИМПЕРАТРИЦА СИСИ | МАРИЯ-АНТОАНЕТА
КРИСТИНА ШВЕДСКА | ЕВГЕНИЯ ДЕ МОНТИХО
КРАЛИЦА ВИКТОРИЯ | АЛЕКСАНДРА РОМАНОВА

Превела от испански
Светослава Славчева

enthusiast

София, 2017

Принцовете и принцесите са просто роби на поста си; не бива да слушат зова на своето сърце.

Древна поговорка

Изобщо не смятам, че е голямо щастие това да си кралица; в никакъв случай не бих искала да се възкача на трон. Подложена си на огромен натиск, а не се радваш на никаква власт. Кралицата е като идол – трябва да търпи всичко и на всичкото отгоре да изглежда щастлива.

ЕЛИЗАБЕТ-ШАРЛОТ, снаха на Луи XIV,
Версайският дворец, 1719 г.

Кралиците от учебниците по история не трябва да се бъркат с кралиците от приказките. Диамантите, които блестят в короните им, ни заслепяват и не ни позволяват да видим политическите сделки, утвърдени чрез браковете им. А благоразумните любовни приключения рядко могат да им бъдат утеха.

ШАНТАЛ ТОМА
„Сбогуване с кралицата“, 1993 г.

ИМПЕРАТРИЦА
СИСИ

Една страница в двора

Не ми остана нищо друго, освен да живея като отшелница. В големия свят ме преследваха и ме съдиха, нараняваха ме и ме клеветяха толкова много... И все пак Бог, който вижда всичко в душата ми, знае, че никога не съм навредила на никого.

Изповед на Елизабет Баварска
пред преподавателя ѝ по гръцки
Константин Христоманос, 1891 г.

Като навършила тридесет и пет години, Елизабет Баварска, известната Сиси, решила да скрие лицето си зад ветрило и да се предпази от любопитните погледи на хората под чадър. Тя, считаната за най-красивата императрица в Европа, вече не понасяла да я съзерцават като идол. Отказвала да играе ролята на очарователната императрица на Австро-Унгарската империя в един старомоден и порочен двор, в който винаги се е чувствала като чужденка. Никога повече не позволила да я рисуват и никога не станал свидетел на физическата ѝ разруха, която истински я ужасявала. Защото легендата за красотата ѝ битувала заедно с мита за ексцентричното ѝ поведение. Повече от четиридесет години Сиси изумявала всички кралски дворове с безсрамиято

и с презрението си към строгите порядки на Хабсбургите. Тя разбила всички клишета на епохата си и разбира се, съвсем не била кротката и безлична принцеса от филмите. Цели страници могат да се изпишат за странностите и екстравагантността ѝ, плод на болестта, която превръща живота ѝ в ад.

Император Франц Йосиф я обичал до края на нещастния ѝ живот, но така и не я разбрал. Съкрушена от семейните трагедии и напрежението в двора, Сиси се озвала на прага на лудостта, а накрая загърбила задълженията си и намерила убежище в собствения си свят, в който живяла до края на дните си.

Легендарната Сиси дошла на този свят в херцогския дворец в Мюнхен в мразовитата нощ на 24 декември 1837 г. Било неделя, Бъдни вечер, и раждането ѝ било посрещнато като щастливо предзнаменование. Майка ѝ, принцеса Лудовика фон Вителсбах, е дъщеря на крал Максимилиан I Баварски и втората му съпруга Каролина Баденска. Лудовика била бедната роднина на влиятелните си сестри, успешно омъжени за крале и императори. Едната била кралица на Прусия, другата на Саксония, а най-голямата София би станала дори императрица на Австрия, ако не била принудила немощния си съпруг да се откаже от трона в полза на най-големия ѝ син Франц Йосиф.

Повечето принцеси от онова време е трябвало да се откажат от чувствата си и да изпълнят задълженията, отговарящи на ранга им. Лудовика не била изключение и през 1828 г. сключила брак с втория си братовчед херцог Максимилиан Баварски, или Макс, както го наричали, бохем, либерално настроен и ексцентричен мъж, който произхождал от един по-малък клон на династията Вителсбах. Още в началото Макс признал на съпругата си, че не я обича и че се е съгласил да се ожени за нея само от страх да не разгневи енергичния си дядо. Въпреки че бракът им бил по сметка и зле договорен, двамата имали десет деца, две от които починали скоро след раждането си.

Лудовика, отличаваща се с изключителна красота на младина, по-късно разказала на децата си, че в деня на първата си годишнина от сватбата не спряла да плаче, защото се чувствала безкрайно нещастна. Било ѝ особено трудно да свикне с бохемския начин на живот на мъжа си, със скандалите и с това, че ѝ се налагало да се грижи сама за многобройната им челяд. Тя била покорна жена и самоотвержено търпяла изневерите на херцога, който често обядвал в покоите си в двореца с двете си незаконородени дъщери, към които изпитвал нежна обич.

Принцеса Елизабет, която всички наричали Сиси или Лизи, била свикнала с жалбите на клетата си майка и никога нямало да забрави едно изречение, което тя постоянно повтаряла: „Когато се омъжиш, ставаш толкова самотна!“. Семейството живеело далеч от строгите порядки в кралския двор в Мюнхен и прекарвало много време в лятната си резиденция в Посенхофен. Поради ранга си на родителите на Елизабет не им се налагало да изпълняват никакви официални функции и водели обикновен и безгрижен живот в провинцията без каквито и да било задължения.

Все пак бъдещата императрица на Австрия била родена в лоното на не съвсем обикновено семейство. Баща ѝ, херцог Макс, без съмнение бил най-популярният Вителсбах по онова време и доста интересна личност. В средата на градината на двореца, намиращ се на „Лудвигщрасе“ в Мюнхен, в който се е появила на бял свят малката принцеса, изградил цял цирк с партер, ложи и кресла за гостите. Самият херцог често се извявявал на манежа, за да демонстрира ездаческите си умения в рисковани акробатични номера или за да прави различни номера, облечен като клоун. Доста известни били и неговото *кафе-шантан* в парижки стил и балният салон с огромен, четиридесетметров фриз на Бакхус. Там, около известната като Кръглата маса, начело на която стоял той като един своеобразен крал Артур, се събирал с приятелите си, писатели и художници бохеми. Срещите им представлявали забавни литератур-

ни вечеринки, на които се леели бира и песни, четяла се поезия и се водели разгорещени дискусии. Херцог Макс бил страстен почитател на баварската фолклорна музика и прочут композитор на произведения за цитра – инструмент, който той винаги носел със себе си по време на пътешествията си по света.

Месец след раждането на Сиси баща ѝ оставил семейството си и се отправил на дълго пътуване из Близкия изток. В Кайро се изкачил на Хеопсовата пирамида и започнал да свири на цитрата си пред смаяните си арабски придружители. Използвал престоя си там, за да си купи от пазара за роби „три негърчета“, които предизвикали истинска сензация в Мюнхен, както и значителен брой антики. Макс, богат любител на забавленията, пражосвал състоянието си, правейки каквото си поиска. Но той бил и много ерудирани и притежавал великолепна библиотека с почти тридесет хиляди тома, за които твърдял, че е прочел или прегледал. От всичките му деца Сиси била голямата му слабост. Тя най-много приличала на него по характер, имали сходни вкусове и той я наричал „моят коледен подарък“.

Елизабет прекарала по-голямата част от детските и юношеските си години в замъка Посенхофен, който се намирал в живописна местност на брега на Щарнбергското езеро. Поси, както го наричали, представлявал стабилна и скромна сграда, заобиколена от четири кули, и се издигал в средата на просторен парк, сред розови градини, които достигали до самия бряг на езерото. Макс прекарвал малко време с децата си поради честите си отсъствания, но той им предал любовта си към природата, свободата и обикновения начин на живот. Друга негова страст били расовите коне и херцогът организирил конни състезания на хиподрума, който заповядал да построят в градината на двореца в Мюнхен.

Подобно на баща си, Сиси предпочитала провинцията пред града и не била склонна да замени прелестните пейзажи, които заобикаляли Посенхофен, за блясъка на дворцовите

зали. Още от дете обичала живота на чист въздух, да язди кон, да плува в езерото, да лови риба, да се разхожда сама в гората и да изкачва планините. Харесвало ѝ да пие бира, а слабостта ѝ били баварските наденички, които толкова щели да ѝ липсват в двора във Виена.

Лудовика, въпреки че от раждането си носела титлата Нейно Кралско Височество принцеса на Бавария, се държала повече като буржоазна домакиня, отколкото като представителка на висшата аристокрация. Почти нямала прислуга и самата тя се занимавала с възпитанието на децата си – нещо немислимо за благородническо семейство, докато съпругът ѝ се скитал далеч от дома. Херцогинята нямала големи политически амбиции, но била силно повлияна от неуморимата си сестра, ерцхерцогиня София Австрийска. Тя била с три години по-възрастна и Лудовика изпитвала предана любов и огромно възхищение към властната си сестра, която въртяла на пръста си императорския дворец „Хофбург“ във Виена. От страх да не изгуби благоразположението ѝ стриктно следвала съветите ѝ и винаги я давала за пример на децата си.

Австрийският двор бил доста чужд за Лудовика, която живеела като селянка, обличала се неофициално и не поддържала никакви отношения с племенника си баварския крал Максимилиан II. Единствените ѝ хобита били да колекционира часовници и географията. Съпругът ѝ Макс ѝ се подигравал, че дължала географските си познания на мисионерските календари, които висели на стените на салона ѝ.

До седемнадесетата ѝ година Посенхофен бил рай за малката Елизабет. Тя обожавала да ходи боса по ливадите и да тича с любимите си животни: един сърнец, едно агне и няколко заека. Принцесата говорела местния диалект и дружала с децата на съседите от околността. Новата ѝ гувернантка баронеса Вулфен щяла да се опита, макар и безуспешно, да приучи на дисциплина деветте полудиви деца, възпитани доста свободно и без социални предразсъдьци. Сиси била деликат-

но и чувствително момиче, което понякога потъвало в тъга без видима причина.

Не след дълго баронесата щяла да си даде сметка, че тя е по-особена и се различава от по-голямата си сестра: „Елизабет е с по-слаб характер, има скрупули и проявява склонност към безпокойство. По-голямата сестра я доминира“. Малката не проявявала интерес към учението, но тайно пишела наивни детски стихове. Също така обичала да рисува и щрихира животните, дърветата в градината и далечните била на Алпите, които силно я привличали. Понякога херцог Макс прекъсвал отегчителните часове на баронесата и водел децата си да берат плодове в полето или да се катерят по дърветата. Друг път се появявал в Посенхофен с малък оркестър и организирал концерт или бал наред с ливадата. Елизабет обожавала вечно отсъстващия си, но нежен и щур баща, с когото ги свързвали толкова много неща.

На 18 август 1848 Франц Йосиф навършил осемнадесет години и мечтата, която властната му майка таяла дълги години, била на път да се сбъдне. След абдикацията на чичо му Фердинанд I и отказа на баща му ерцхерцог Франц Карл, слаб и неспособен да се справи с управлението на една империя мъж, младежът се превърнал в глава на императорската династия на Хабсбургите. Възкачването му на трона съвпаднало с избухването на буржоазната революция в Австрия, която разтърсила основите на монархията и била потушена с твърда ръка след намесата на военните. София, доволна, че са успели да преодолеят тежката криза без териториални загуби, мислела единствено за коронацията на сина си. Церемонията нямало да се състои във Виена заради риска от нови изблици на насилие в столицата, а в епископския дворец в град Оломоуц в Моравия.

Императрицата щяла да упражнява огромно влияние върху младия си и неуверен син, макар да твърдяла, че няма да се намесва в управленските дела: „... при възкачването на сина

ми на трона реших твърдо да не се месея изобщо в държавните дела; не мисля, че имам право на това, и оставям всичко в добри ръце и след тринадесет години мъчителна изолация чувствам огромна радост сега, че след трънливата 1848 година имам възможност да стана свидетел на поемането по нов път“. Ала София нямало да изпълни обещанието си и през следващите няколко години не друг, а тъкмо тя щяла да дърпа конците в седалището на императорската власт – двореца „Хофбург“. Първите действия, които предприел Франц Йосиф като владетел, сред които била екзекуцията на политическите му противници и отмяната на обещаната конституция, били под диктата на майка му. Прагматичната и властна София се била отказала от политическите си амбиции и била успяла да постави големия си син на престола благодарение на влиянието си в двора. Била „императрицата в сянка“ и щяла да дирижира послушното си отроче, когото наричала „моя Франци“.

Когато братовчед ѝ, ексцентричният крал Лудвиг I Баварски, решава да попълни знаменитата си Галерия на красавиците в резиденцията си в Мюнхен, избира точно нейния портрет пред този на всичките ѝ сестри. На деветнадесет години принудително сключила брак с мъж, когото нито познавала, нито обичала – ерцхерцог Франц Карл Австрийски. Този брачен съюз бил изцяло плод на политически игри. София скоро осъзнала, че не може да промени трагичната си съдба, и вместо да се предаде пред неблагоприятните обстоятелства, се превърнала в независима и много дейна жена.

С времето заобичала добродушния си съпруг „като дете, за което трябва да се грижиш“ и стриктно контролирала възпитанието на петте деца, които им се родили. Във Виена я наричали „единственият мъж в двора“. Ерцхерцогинята, която щяла да бъде вечната строга съдница на снаха си, изглежда, забравила, че самата тя също е била млада и неопитна баварска принцеса, изгубена в чуждия двор, където не познавала никого и се чувствала много самотна.

Кристина Морато
ПРОКЪЛНАТИТЕ КРАЛИЦИ

Превод *Светослава Славчева*
Редактор *Велислава Вълканова*
Коректор *Станка Митрополитска*
Дизайн на корицата *Анна Георгиева-Андра*
Предпечат *Анна Георгиева*

Снимка на корицата „Мондадори“ чрез „Getty Images“

Испанска. Първо издание
Формат 16/70x100. Печатни коли 32

ISBN 978-619-164-240-3

Издава enthusiast
Запазена марка на „Алто комюникейшънс енд пбблишинг“ ООД

София, ул. „Кракра“ № 20
тел.: 02/943 87 16
факс: 02/943 87 18
e-mail: office@enthusiast.bg

Книгите на „Ентусиаст“ може да закупите с отстъпка
от www.bookstore.enthusiast.bg

Печат „АЛИАНС ПРИНТ“

ИМПЕРАТРИЦА СИСИ | МАРИЯ-АНТОАНЕТА
КРИСТИНА ШВЕДСКА | ЕВГЕНИЯ ДЕ МОНТИХО
КРАЛИЦА ВИКТОРИЯ | АЛЕКСАНДРА РОМАНОВА

Животът на тези шест кралици не е приличал на вълшебна приказка. Безброй филми и романи са ни показвали съдбата им и най-вече привлекателните страни от живота им, но всички те са преживели и много нещастия. Общото между тях е самотата, носталгията, липсата на любов и разочарованието, че не могат да дарят наследник на държавата. Изпитали са болката от смъртта на децата си, огорчението от разбитите си бракове и са се чувствали странници в кралските дворове, където не са били приети радушно.

Някои, като Сиси, са станали владетелки против волята си, други, като Кристина Шведска, са скандализирали съвременниците си с екстравагантното си поведение и със стремежа си към свобода. Мария-Антоанета и Александра Романова завършили живота си по много трагичен начин, а кралица Виктория и Евгения де Монтихо изиграли ролята си с изключително достойнство.

Чрез личните им дневници и семейната им кореспонденция Кристина Морато ни разкрива човешкото лице на тези шест владетелки, които не са имали възможност да избират съдбата си.

Ексцентрични, капризни, непримирими, амбициозни... Зад блясъка на житейския път, изпълнен с привилегии, богатство и власт, всички те са били жени от плът и кръв, принудени да носят на плещите си тежкото бреме на цели империи.

„Френската корона е корона от тръни.“

*Евгения де Монтихо,
императрица на французите*

www.enthusiast.bg

Цена 22 лв.